

Byla C-196/24 [Aucrinde] ⁱ

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2024 m. vasario 20 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Tribunal judiciaire de Chambéry (Prancūzija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2024 m. sausio 16 d.

Pareiškėjas:

xx

Atsakovai:

ww

yy

zz

vv

TRIBUNAL JUDICIAIRE
DE CHAMBÉRY
chambre civile
ŠAMBERI TEISMAS
Civilinių bylų kolegija

TARPTAUTINĖS TEISINĖS PAGALBOS PRAŠYMAS

<...>

NUTARTIS <...>

<...>

ⁱ Šios bylos pavadinimas yra išgalvotas. Jis neatitinka jokios bylos šalies tikrojo vardo, pavardės ar pavadinimo.

Atsižvelgdamas į *Tribunale civile di Genova*

(Genujos civilinių bylų teismas, Italija) nagrinėjamą bylą,

ŠALYS:

PAREIŠKĖJAS:

xx

<...>:

IR:

ATSAKOVAI:

ww

<...>

yy

<...>

zz

<...>:

vv

<...>

PROKURATŪRA,

kuriai atstovauja *Procuratore generale della Repubblica presso il tribunale di Genova* (Respublikos prokuroras prie Genujos teismo) <...>

GINČO APLINKYBĖS

- 1 XX, gimęs <...>, nuolat gyvenantis <...>, kreipėsi į *Tribunale civile di Genova* (Genujos civilinių bylų teismas), siekdamas, kad būtų konstatuota, jog jis yra aa, mirusio <...>, biologinis sūnus, jam būtų leista naudoti tėvo pavardę, nurodyti kompetentingam civilinės metrikacijos skyriaus pareigūnui [perrašyti sprendimą, kuris turi būti priimtas], kai jis bus galutinis <...>, [nurodyti] po tariamo tėvo kūno ekshumacijos atlikti ekspertizę, per kurią būtų [nustatyta] xx kilmė iš nesusituokusių tėvų.
- 2 Pagal 2022 m. kovo 5 d. *ordinanza istruttoria* (nutartis dėl tyrimo) *giudice istruttore del tribunale civile di Genova* (Genujos civilinių bylų teismo ikiteisminio tyrimo teisėjas) nurodė atlikti hematologinę ekspertizę siekiant nustatyti, ar pareiškėjas turi tokias pat genetines savybes, kaip atsakovai šioje byloje, t. y. aa pripažinti vaikai.

- 3 Atsakovai, kurie yra aa santuokiniai vaikai, nesutiko, kad hematologinė ekspertizė būtų paskirta jiems patiems, ir paprašė, kad ji būtų atlikta aa kūnui toje vietoje, kur ilsisi jo palaikai.
- 4 2022 m. balandžio 1[4] d. *ordinanza istruttoria* (nutartis dėl tyrimo) *Giudice istruttore del tribunale civile di Genova* (Genujos teismo teisėjas tyrėjas) nurodė atlikti hematologinę ekspertizę ir paskyrė ekspertą atlikti pareiškėjo xx genetinį palyginimą su numanomu tėvu aa, prieš tai ekshumavus pastarojo kūną, sustabdė ekspertizės veiksmus, kol bus [įvykdyti] tarptautinės teisinės pagalbos prašymai, kurie gali būti [išsiųsti] Prancūzijos teisminei institucijai, kad pagal Prancūzijos teisę būtų atlikta kūno ekshumacija.
- 5 2022 m. lapkričio 18 d. *Tribunale civile di Genova* perdavė *Tribunal judiciaire de Chambéry* (Šamberi teismas) prašymą suteikti tarptautinę savitarpio pagalbą civilinėje byloje, t. y. prašymą leisti ekshumuoti aa, gimusį <...> [data, vieta], mirusį <...> [data, vieta], palaidotą Prancūzijoje.
- 6 Prašymas buvo pateiktas vadovaujantis 2020 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2020/1783 dėl valstybių narių teismų bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ir komercinėse bylose.
- 7 <...>

NUTARTIES MOTYVAI

Preliminariai dėl [galimybės] pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą

- 8 SESV 267 straipsnyje nustatyta: „Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcijai priklauso priimti prejudicinį sprendimą dėl:
<...>“
- 9 „Nacionaliniai teismai gali kreiptis į Teisingumo Teismą tik nagrinėdami ginčą ir turėdami priimti sprendimą pagal teismo sprendimui priimti skirtą procedūrą.

Tačiau nors tiesa, kad valstybių narių teismų bendradarbiavimas renkant įrodymus nebūtinai baigiasi teismo sprendimo priėmimu, vis dėlto teismo vykdoma liudytojo apklausa yra veiksmas, atliekamas pagal teismo sprendimui priimti skirtą teisminę procedūrą. Apklausos išlaidų atlyginimo klausimas patenka į šią procedūrą. Taigi tarp prejudicinio klausimo ir jį teikiančio teismo vykdomos teisminės veiklos yra tiesioginis ryšys“ (2011 m. vasario 17 d. Sprendimo *Weryński*, C-283/09, EU:C:2011:85, 44 ir 45 punktai).

- 10 Nors nagrinėjamu atveju šis teismas gali atsisakyti vykdyti tarptautinės savitarpio pagalbos prašymą tik tam tikrais atvejais (Reglamento [2020/1783] 12 ir 16 straipsniai), jis nėra tik besikreipiančiosios institucijos jau priimto sprendimo

vykdymo institucija ir turi priimti teismo sprendimą, kad patikrintų, ar įvykdytos minėtame reglamente nustatytos sąlygos.

- 11 Šio teismo prašomas patikrinimas negali būti vertinamas kaip tik formalus patikrinimas pagal Reglamento [2020/1783] 12 straipsnį, kuriame nurodyta, jog „*prašomasis teismas prašymą vykdo pagal savo nacionalinę teisę*“.
- 12 Be to, nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiame teisme tiesiogiai nenagrinėjamas joks ginčas, vis dėlto yra kilęs ginčas tarp kelių Italijoje gyvenančių šalių, kurį nagrinėja prašantysis Italijos teismas, ir kad į prašomąjį Prancūzijos teismą nagrinėjant šį ginčą kreiptasi dėl tam tikros jo dalies.
- 13 Taigi Prancūzijos teismas turi būti laikomas teismu, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį.

1. Dėl prašymo vykdymui taikytinos normos

- 14 *Tribunale civile di Genova* prašymas pateiktas pagal Reglamentą [2020/1783].
- 15 <...>
- 16 <...>
- 17 <...>
- 18 <...>
- 19 <...>
- 20 <...>
- 21 <...>
- 22 <...>
- 23 <...>
- 24 <...>
- 25 <...>
- 26 Taigi vienos valstybės narės teismo prašymams surinkti įrodymus [, esančius] kitoje valstybėje narėje, išskyrus Daniją, taikomas Reglamentas [2020/1783] <...>.
- 27 <...>
- 28 <...>
- 29 <...>

30 <...>

31 <...>

32 Atsižvelgiant į šias aplinkybes, turi būti taikomas <...> Reglamentas [2020/1783].

2. Dėl Tribunale civile di Genova pateikto prašymo

a) Dėl prašymo priimtimumo

33 Reglamento [2020/1783] 5 straipsnyje išdėstyti [prašymų forma ir turinys].

<...>

34 <...> Taigi prašymas yra priimtinas.

b) Dėl skubių atsisakymo vykdyti prašymą atvejų

35 Reglamente pateikiamas išsamus atvejų, kai prašomasis teismas gali atsisakyti vykdyti prašymą, sąrašas. Iš tikrųjų, kadangi Reglamentu [2020/1783] siekiama kiek įmanoma palengvinti įrodymų rinkimą užsienyje, atvejai, kai prašomieji teismai gali atsisakyti vykdyti prašymus, yra griežtai ribojami.

36 <...> Reglamento [2020/1783] 16 straipsnyje [išvardyti]

„Atsisakymai vykdyti prašymus:

<...>

37 <...>

38 <...>

39 <...>

40 <...>

41 <...>

42 <...>

43 <...>

44 Taigi nėra jokio pagrindo prieštarauti *Tribunale civile di Genova* prašymui, pateiktam pagal Reglamento [2020/1783] 16 straipsnį.

c) Dėl nagrinėjamų reikšmingų nacionalinės teisės ir Sąjungos teisės nuostatų

1. Nurodyta pirmoji Europos Sąjungos teisės nuostata

45 Reglamento [2020/1783] 12 straipsnio 3 dalyje nurodyta:

„Prašantysis teismas gali reikalauti, kad prašymas būtų vykdomas laikantis specialios tvarkos, numatytos jo nacionalinėje teisėje, naudodamas I priede nurodytą A formą. Prašomasis teismas vykdo prašymą laikydamasis specialios tvarkos, nebent tai yra nesuderinama su jo nacionaline teise arba jis to negali daryti dėl didelių praktinių sunkumų. Jei prašomasis teismas dėl vienos iš tų priežasčių netenkina reikalavimo vykdyti prašymą laikantis specialios tvarkos, jis informuoja prašantįjį teismą naudodamas I priede nurodytą H formą.“

46 Tam, kad prašymas būtų vykdomas pagal specialią procedūrą, prašantysis teismas turi užpildyti A formos 12 punktą. Šioje byloje *Tribunale civile di Genova* neužpildė A formos 12 punkto, todėl nereikia kelti klausimo dėl specialaus prašymo atitikties nacionalinei teisei ar nurodyti praktinių sunkumų.

47 Kita vertus, tame pačiame 12 straipsnyje „Bendrosios nuostatos dėl prašymo vykdymo“ nustatyta [2 dalyje], kad „Prašomasis teismas prašymą vykdo pagal savo nacionalinę teisę“.

48 Šis straipsnis beveik identiškas panaikinto 2001 m. gegužės 28 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1206/2001 10 straipsniui, kuriame buvo nustatyta, kad „2. *Prašomasis teismas prašymą vykdo pagal savo valstybės narės teisę.*“

49 Kalbant apie šį straipsnį, Reglamento dėl įrodymų rinkimo taikymo praktikos vadove, susijusiam su 2001 m. gegužės 28 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1206/2001, nurodyta, kad prašomasis teismas gali atsisakyti tenkinti prašymą, jei prašančiojo teismo valstybės narės numatyta forma neatitinka jo valstybės narės teisės. **Forma gali būti laikoma nesuderinama su prašomojo teismo valstybės narės teise, jei prieštarauja jos pagrindiniams principams.**

50 Teismui kyla pirmasis klausimas dėl šio straipsnio aiškinimo. Iš tikrųjų atvejai, kai valstybė narė gali atsisakyti vykdyti kitos valstybės narės prašymą, išsamiai išvardyti reglamento 16 straipsnyje, o 12 straipsnyje, atrodo, numatyti nauji atvejai, kai galima atsisakyti tenkinti tokį prašymą.

51 Teisingumo Teismo bus prašoma išaiškinti šį straipsnį, kad nacionaliniam teismui būtų paaiškinta jo taikymo sritis: **ar pagal šį straipsnį nacionaliniam teismui leidžiama atsisakyti taikyti šį reglamentą ir [atsisakyti] vykdyti prašymą tuo pagrindu, kad prašymo forma prieštarauja pagrindiniams valstybės, į kurią kreipiamasi, nacionalinės teisės principams?**

52 Be to, jei atsakymas į šį klausimą būtų teigiamas, nagrinėjamoje byloje kyla klausimas dėl prašymo formos prieštaravimo pagrindiniams Prancūzijos nacionalinės teisės principams ir tam tikriems Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) straipsniams.

2. Nurodyta nacionalinės teisės nuostata

- 53 Iš tikrųjų 2023 m. gegužės 21 d. galiojusio Civilinio kodekso 16-11 straipsnyje nustatyta:

„Asmens tapatybės nustatymo naudojant jo genetinius pėdsakus gali būti prašoma tik:

1. Įgyvendinant tyrimo ar ikiteisminio tyrimo priemones, kurių imamasi vykstant teismo procesui;

<...>

Civilinėse bylose šio nustatymo galima siekti tik vykdant teismo, nagrinėjančio ieškinį dėl vaiko kilmės nustatymo ar užginčijimo arba subsidijų gavimo ar panaikinimo, paskirtą tyrimo priemonę. Suinteresuotojo asmens sutikimas turi būti gautas iš anksto ir aiškus. Jei asmuo neduoda aiškaus sutikimo būdamas gyvas, po jo mirties negalima atlikti jokio identifikavimo pagal genetinius pėdsakus“.

- 54 Pagal Prancūzijos teisę kūno ekshumavimas siekiant nustatyti vaiko kilmę galimas tik tuo atveju, jei būdamas gyvas suinteresuotasis asmuo aiškiai su tuo sutiko.

3. Nurodyta nacionalinė ir tarptautinė jurisprudencija

- 55 2011 m. liepos 6 d. *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) pateikė *Conseil constitutionnel* (Konstitucinė Taryba) klausimą dėl genetinės ekspertizės *post mortem* tvarkos (2011 m. rugsėjo 30 d. *Décision n° 2011-173 QPC* (Sprendimas Nr. 2011-173 QPC) <https://www.conseil-constitutionnel.fr/decision/2011/2011173QPC.htm>). Konkrečiai kalbant, jos buvo paprašyta pareikšti nuomonę dėl Civilinio kodekso 16-11 straipsnio antros pastraipos atitikties Prancūzijos Konstitucijoje garantuojamam teisės į privatų ir šeimos gyvenimą gerbimo principui.
- 56 *Conseil constitutionnel* laikėsi nuomonės, kad prielaida, jog mirę asmenys nepritarė genetinei ekspertizei, yra kliūtis, kurią teisės aktų leidėjas savanoriškai nustatė siekdamas užtikrinti tinkamą pagarbą mirusiesiems, kad būtų išvengta piktnaudžiavimo ekshumacija:

„Kadangi nustatydamas, jog mirę asmenys yra laikomi nedavusiais sutikimo tapatybei nustatyti pagal genetinius pėdsakus, teisės aktų leidėjas siekė užkirsti kelią ekshumacijai, kad būtų užtikrinta pagarpa mirusiems asmenims; Konstitucinė Taryba neturi savo vertinimu pakeisti teisės aktų leidėjo vertinimo dėl atsižvelgimo į privalomą pagarbą žmogaus kūnui šioje srityje, todėl priekaištai, susiję su pagarbos privačiam gyvenimui ir teisei gyventi įprastą šeimos gyvenimą pažeidimu, turi būti atmesti.“

- 57 Ši pozicija prieštarauja Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijai, kuris 2006 m. liepos 13 d. sprendime *Jaggi prieš Šveicariją* (Ieškinys Nr. 58757/00) nusprendė, kad šios bylos aplinkybėmis DNR mėginių paėmimu, susijusiu su

poreikiu atlikti ekshumaciją, nepažeistas nei mirusio asmens privatus gyvenimas, nei mirusio asmens kūno neliečiamybė, bet atsisakant ekshumuoti jo kūną DNR tyrimui atlikti buvo neproporcingai pažeista 70-mečio asmens teisė sužinoti savo kilmę ir tai, ar miręs asmuo iš tiesų buvo jo tėvas.

- 58 Europos Žmogaus Teisių Teismas ne kartą patvirtino savo poziciją, be kita ko, 2011 m. birželio 16 d. Sprendime *Pascaud prieš Prancūziją* (Ieškinys Nr. 19535/08):

„59. <...> Teismas mano, kad teisė į tapatybę, kuri apima teisę žinoti savo kilmę ir reikalauti, kad ji būtų pripažinta, yra privataus gyvenimo sąvokos sudedamoji dalis. Tokiu atveju reikia atlikti dar išsamesnį tyrimą siekiant atsižvelgti į šalių interesus.

60. Teisingumo Teismas turi išsiaiškinti, ar nagrinėjamu atveju buvo išlaikyta tinkama pusiausvyra lyginant konkuruojančius interesus, t. y. pirma, ieškovo teisę žinoti savo kilmę ir, antra, trečiųjų šalių teisę neatlikti DNR testų ir bendrąjį interesą užtikrinti teisinį saugumą. <...>

64. Vis dėlto Teisingumo Teismas mano, kad vien tariamo tėvo interesų apsauga negali būti laikoma pakankamu argumentu atimti iš ieškovo teisės pagal Konvencijos 8 straipsnį.

65. Iš tikrųjų panaikindamas genetinę ekspertizę *post mortem* ir atsisakydamas pripažinti bei nustatyti ieškovo biologinę tėvystę apeliacinis teismas suteikė daugiau reikšmės tariamo tėvo teisėms ir interesams nei ieškovo teisei žinoti savo kilmę ir pasiekti, kad ji būtų pripažinta, nors ši teisė su amžiumi neišnyksta, netgi priešingai (minėto Sprendimo Jäggi 40 punktas).“

- 59 Iš šių įvairių sprendimų aiškėja, kad *Conseil constitutionnel*, kuri pripažįsta, jog Civilinio kodekso 16-11 straipsnio antra pastraipa, pagal kurią galimybė identifikuoti genetinius pėdsakus *post mortem* priklauso nuo to, ar atitinkamas asmuo būdamas gyvas aiškiai su tuo sutiko, atitinka Prancūzijos Konstituciją, pozicija skiriasi nuo Europos Žmogaus Teisių Teismo pozicijos, kuris savo ruožtu mano, jog šio straipsnio taikymu ir juo grindžiamu atsisakymu leisti nustatyti tapatybę tokiu būdu gali būti pažeistas Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnis.

- 60 Po to, kai buvo priimti pirmiau minėti sprendimai, *Cour de cassation* taip pat teko nagrinėti šį klausimą:

„Kadangi, kaip teigiama skundžiamame sprendime, p. <...> gimęs <...> [data], prieš gimdamas buvo pripažintas savo motinos, <...>, o <...> [data], – <...> [asmuo], ir įteisintas paskesne jų santuoka; kadangi iš jų sužinojęs, kad jo tėvas iš tikrųjų buvo <...>, miręs <...> [data], jis <...> [data] kreipėsi į *Tribunal de grande instance* (apygardos teismas) su prašymu leisti ekshumuoti jo kūną genetinės ekspertizės tikslais;

Kadangi priimdamas sprendimą dėl ieškinio esmės, nors turėjo savo iniciatyva nurodyti nepriimtino pagrindą, grindžiamą tuo, kad teisių perėmėjams <...> nebuvo pareikšti reikalavimai, apeliacinis teismas pažeidė minėtus teisės aktus“ (Cour de cassation, 1-oji civilinių bylų kolegija, 2014 m. lapkričio 13 d., Nr. 13-21-0 18).

- 61 Dalyje doktrinos šis sprendimas buvo analizuojamas kaip sukuriantis *praeter legem* pagal Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnį, siekiant apeiti Civilinio kodekso 16-11 straipsnio nekonvencionalumą jį taikant konkrečiai. Vis dėlto *Cour de cassation* nepateikia atsakymo dėl esmės, nes iškeltas klausimas yra procesinio pobūdžio (ieškinio nepriimtumas dėl to, kad įpėdiniai nebuvo įtraukti į bylą). Vienas autorius iš to daro išvadą, kad pareiga įtraukti į bylą paveldėtojus yra vien procesinė pareiga siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi rungimosi principo, o ne mirusio asmens sutikimo pakeitimas šeimos sutikimu. <...>
- 62 Be to, šio sprendinio negalima pritaikyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nagrinėjamam atvejui. Savo sprendime *Cour de cassation* nurodo, kad šiuo atveju yra pareikštas ieškinys dėl statuso (ieškinys dėl kilmės sužinojimo, neturintis jokio poveikio pareiškėjo civilinei būklei ir nesukeliantis teisinių pasekmių):
- „Kadangi ieškinio, kuriuo prašoma pripažinti genetinę kilmę ekspertizės būdu, kai tam reikia atlikti ekshumaciją, priimtinas priklauso nuo to, ar dalyvauja mirusio asmens paveldėtojai; kadangi asmens statuso bylose atmetimo pagrindai yra viešosios tvarkos klausimas.“*
- 63 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui pateiktame prašyme kalbama ne apie ieškinį dėl statuso, o apie įrodymų gavimą nagrinėjant ieškinį dėl pareiškėjo kilmės nustatymo.
- 64 Iš xx [vardu] parengtų reikalavimų matyti, kad „pagal Civilinio kodekso 270 straipsnį XX turi teisę sužinoti tiesą ir sužinoti savo kilmę, taip pat prisiimdama visą našta ir atsakomybę, kurią sukels aa tėvystės teisminis pripažinimas“.
- 65 Taigi *Cour de cassation* analizė, kuria siekiama tiesiog įtraukti įpėdinius į bylą, kad būtų apeitos Civilinio kodekso 16-11 straipsnio nuostatos, netaikoma ir, bet kuriuo atveju, nėra pakankama pirmosios instancijos teismams, nes ja nepanaikinamas teisinis nesaugumas.
- 66 Galiausiai, atlikus analizę, reikia pažymėti, kad *Tribunale civile di Genova* prašymas prieštarauja Civilinio kodekso 16-11 straipsniui, o šio straipsnio taikymas pats gali prieštarauti Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsniui.

Reikia atlikti dar išsamesnę analizę.

- 67 Iš tiesų Europos Sąjunga, vadovaudamasi <...> Chartija, taip pat saugo pagrindines teises.
- 68 Taigi reikia nustatyti, ar Civilinio kodekso 16-11 straipsnis prieštarauja Chartijai; tokiu atveju pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją teismas turėtų visiškai netaikyti Civilinio kodekso 16-11 straipsnio.

4/ Dėl nurodytų antrųjų svarbių Sąjungos teisės nuostatų

- 69 ESS 6 straipsnyje nustatyta:

„1. Sąjunga pripažįsta 2000 m. gruodžio 7 d. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, patikslintoje 2007 m. gruodžio 12 d. Strasbūre, išdėstytas teises, laisves ir principus; Chartija turi tokią pat teisinę galią, kaip ir Sutartys.

Chartijos nuostatos niekaip neišplečia Sutartyse apibrėžtos Sąjungos kompetencijos.

Chartijoje nustatytos teisės, laisvės ir principai aiškinami laikantis Chartijos VII antraštinėje dalyje pateiktų bendrųjų nuostatų, reglamentuojančių jos aiškinimą ir taikymą, taip pat tinkamai atsižvelgiant į Chartijoje nurodytus paaiškinimus, kuriuose pateikti tų nuostatų šaltiniai.

2. Sąjunga prisijungia prie Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos. Šis prisijungimas neturi įtakos Sutartyse apibrėžtai Sąjungos kompetencijai.

- 70 **3. Pagrindinės teisės, kurias garantuoja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija ir kurios kyla iš valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų, sudaro Sąjungos teisės bendruosius principus.“**

- 71 Nagrinėjamu atveju taikytini du Chartijos straipsniai: pirma, 1 straipsnis, kuriuo užtikrinama pagarba žmogaus orumui ir, atitinkamai, pagarba mirusiesiems, ir, antra, 7 straipsnis, kuriuo pripažįstama kiekvieno asmens teisė į privatų gyvenimą ir kuris atitinka Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnio reikalavimus.

- 72 Chartijos 51 ir 52 straipsniuose nurodyta:

*„Šios Chartijos nuostatos skirtos Sąjungos institucijoms, įstaigoms ir organams, tinkamai atsižvelgiant į subsidiarumo principą, bei valstybėms narėms **tais atvejais, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę**. Todėl jie turi gerbti teises, laikytis principų ir juos taikyti pagal turimus atitinkamus įgaliojimus, nepažeisdami Sąjungos įgaliojimų, suteiktų jai Sutartimis, ribų. <...>*

Bet koks šios Chartijos pripažintų teisių ir laisvių įgyvendinimo apribojimas turi būti numatytas įstatymo ir nekeisti šių teisių ir laisvių esmės. Remiantis proporcingumo principu, apribojimai galimi tik tuo atveju, kai jie būtini ir tikrai

atitinka Sąjungos pripažintus bendrus interesus arba reikalingi kitų teisėms ir laisvėms apsaugoti.

2. Šios Chartijos pripažintos teisės, reglamentuojamos Sutartyse, įgyvendinamos jose nustatytais sąlygomis ir neperžengiant jose nustatytų ribų.

3. Šioje Chartijoje nurodytų teisių, atitinkančių Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, esmė ir taikymo sritis yra tokia, kaip nustatyta toje Konvencijoje. Ši nuostata nekliudo Sąjungos teisėje numatyti didesnę apsaugą.“

73 „Siekiant užtikrinti tokį suderinamumą su Konvencijos teise, Chartijos 52 straipsnio 3 dalyje numatytas dviem etapais veikiantis mechanizmas. **Sąjungos teismas pirmiausia turi nustatyti vadinamąsias sutampančias teises, t. y. tas, kurios užtikrinamos ir pagal Chartiją, ir pagal Konvenciją.**

Nustatęs Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos sutapimą su Europos žmogaus teisių konvencija, Teisingumo Teismas privalo po to Chartija garantuojamai teisei suteikti tokią pat prasmę ir apimtį, kaip ir Konvencija suteikiamoms teisėms, nebent jai būtų suteikta „platesnė apsauga“. Tai reiškia, kad jos aiškinimas turi būti suderinamas su Europos Žmogaus Teisių Teismo aiškinimu, nebent jis peržengtų įprastus standartus, o tai nutinka vis dar retai.“ (Lexis Nexis rinkinys 160, „ES pagrindinių teisių chartija“).

74 Pagal šias nuostatas nacionalinis teismas Chartiją į savo svarstymus turi įtraukti tik tuo atveju, kai nagrinėjamas nacionalinės teisės aktas patenka į materialinę Sąjungos teisės taikymo sritį.

75 <...>

76 Nagrinėjamu atveju tiesiogiai kyla klausimas dėl Sąjungos materialinės teisės, nes šis sprendimas priimtas taikant Reglamentą 2020/1783.

77 Taigi akivaizdu, kad nagrinėjama situacija yra susijusi su Sąjungos teisės sistema, todėl teismas turi taikyti Chartiją, visų pirma jos 1 ir 7 straipsnius.

78 1 straipsnyje nustatyta, kad „žmogaus orumas yra neliečiamas. Jį reikia gerbti ir saugoti.“ Tai yra pagrindinis principas, kuris taikomas *post mortem* ir kuris dėl to, remiantis jo aiškinimu ir jam suteikiama reikšme, nagrinėjamu atveju galėtų prieštarauti lavono ekshumacijai.

79 Atvirkščiai, Chartijos 7 straipsniu garantuojama teisė į privatų gyvenimą patvirtina tokią ekshumaciją. Kadangi Chartijos 7 straipsnis atitinka Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnį, jis turi būti aiškinamas atsižvelgiant į Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją. Pastarojoje iš teisės į privatų gyvenimą kildinama kiekvieno asmens teisė žinoti apie savo kilmę, prireikus pasinaudojant tariamo vieno iš tėvų ekshumacija.

80 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas turi nustatyti, ar privalo taikyti Civilinio kodekso 16-11 straipsnį tam, kad atsisakytų vykdyti kitos valstybės narės tarptautinės teisinės pagalbos prašymą pagal Reglamentą dėl įrodymų rinkimo, ar jo netaikyti.

81 Kad nuspręstų taikyti Civilinio kodekso 16-11 straipsnį arba jo netaikyti, teismas turi nustatyti, ar ši nuostata prieštarauja Chartijos 7 straipsniui, ar, atvirkščiai, Civilinio kodekso 16-11 straipsnyje nustatytas apribojimas iš tikrųjų atitinka Sąjungos pripažintus bendrojo intereso tikslus arba poreikį apsaugoti kitų asmenų teises ir laisves, o be kita ko, Chartijos 1 straipsniu garantuojamą pagarbą žmogaus orumui.

82 Tam, kad nacionalinis teismas galėtų priimti sprendimą nagrinėjamoje byloje, jam reikia Teisingumo Teismo išaiškinimo, kad sužinotų, ar teisė sužinoti savo kilmę ir pasiekti, kad ji būtų pripažinta, t. y. Chartijos 7 straipsnyje garantuojama teisė, yra arba gali būti viršesnė už mirusių asmenų teisę į tai, kad be jų esant gyviems duoto sutikimo su jais nebūtų atliekami DNR tyrimai, o ši teisė gali būti užtikrinta Chartijos 1 straipsnyje įtvirtintu pagarbos žmogaus orumui principu.

Iš tikrųjų norint atsakyti į šį klausimą, reikia išaiškinti Chartijos 1 ir 7 straipsnius, bet tokią jurisdikciją turi ne bylą nagrinėjantis teismas, o Europos Sąjungos Teisingumo Teismas:

83 SESV 267 straipsnyje nustatyta:

„Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcijai priklauso priimti prejudicinį sprendimą dėl:

a) <...>,

b) *Sąjungos institucijų, įstaigų ar organų aktų galiojimo ir išaiškinimo.* <...>

<...>

84 *Tokiam klausimui iškilus nagrinėjant bylą valstybės narės teisme, kurio sprendimas pagal nacionalinę teisę negali būti toliau apskundžiamas teismine tvarka, tas teismas dėl jo kreipiasi į Teismą.*

<...>“

85 <...>

86 <...> Reglamente [2020/1783] nenumatyta jokių teisių gynimo priemonių, kai prašomosios valstybės teismas atsisako vykdyti prašančiosios valstybės prašymą surinkti įrodymus. <...>

87 Kadangi jo sprendimas neskundžiamas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas, prieš priimdamas sprendimą, turi pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą. Šioje byloje Teisingumo Teismo

[išaiškinimas] yra dar svarbesnis dėl to, kad klausimas yra naujas, nes Teisingumo Teismas niekada neturėjo priimti sprendimo dėl Reglamento 2020/1783 išaiškavimo <...> ir jo konkretaus taikymo suderinamumo su Chartija.

Atsižvelgiant į visas šias aplinkybes, bylos nagrinėjimas sustabdomas, kol Teisingumo Teismas priims [sprendimą].

3. Dėl Teisingumo Teismui teikiamų prejudicinių klausimų

88 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas pateikia Teisingumo Teismui du klausimus:

89 <...> [pirmojo klausimo formuluotė]

90 <...> Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas mano, kad Reglamento 2020/1783 netaikymo atvejų baigtinis sąrašas pateiktas 16 straipsnyje ir kad 12 straipsnis neturėtų būti netinkamas pagrindas atsisakyti taikyti šį reglamentą.

Vis dėlto šiuo atveju nėra jokių priemonių apsisaugoti nuo prašymų, kurių forma neatitinka Europos Sąjungos teisės standartų.

91 2. <...> [antrojo klausimo formuluotė]

92 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas prašo Teisingumo Teismo išaiškinti ir susieti Chartijos 1 straipsnį (teisė į orumą) ir 7 straipsnį (teisė į privatą gyvenimą), kad galėtų nuspręsti, ar taip taikant reglamentą pažeidžiama Chartija.

93 Nuo Teisingumo Teismo atsakymo priklauso nuo Civilinio kodekso 16-11 straipsnio atitiktis Europos Sąjungos teisei ir teismo galimybė teigiamai atsakyti į *Tribunale civile di Genova* pateiktą prašymą pateikti įrodymus.

94 Remdamasis Chartijos 52 straipsniu, kuriame nurodyta, kad „šioje Chartijoje nurodytų teisių, atitinkančių Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, esmė ir taikymo sritis yra tokia, kaip nustatyta toje Konvencijoje“, ir Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimuose panašiose bylose, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas mano, kad Civilinio kodekso 16-11 straipsnis galėtų būti pripažintas prieštaraujančiu Europos Sąjungos teisei ir netaikomas remiantis Chartijos 7 straipsniu (teisė į privatą gyvenimą).

95 Vis dėlto *Conseil constitutionnel* ir *Cour de cassation* sprendimais, priimtais vėliau nei buvo priimti Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimai, pažeidžiama ši analizė, nes pirmenybė teikiama pagarbai žmogaus orumui ir dėl to būtina pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui prašymą išaiškinti Chartijos 1 ir 7 straipsnius.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ

96 <...>

97 **PATEIKIA** Europos Sąjungos Teisingumo Teismui šiuos klausimus:

98 1. Ar pagal 2020 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2020/1783 dėl valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose 12 straipsnį nacionalinis teismas gali atsisakyti taikyti minėtą reglamentą ir tenkinti prašančiosios valstybės prašymą motyvuodamas tuo, kad prašymo forma prieštarautų pagrindiniams prašomosios valstybės nacionalinės teisės principams, visų pirma Civilinio kodekso 16-11 straipsniams?

99 2. Jei 2020 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2020/1783 dėl valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose 12 straipsnis taikomas neatsižvelgiant į nacionalinę teisę, kaip reikia aiškinti ir skaidyti Pagrindinių teisių chartijos 1 straipsnį (teisė į orumą) ir 7 straipsnį (teisė į privatą gyvenimą) siekiant nustatyti, ar taip taikant šį reglamentą pažeidžiama Pagrindinių teisių chartija?

100 <...>

101 <...>

102 **PAŽYMIME**, jog bylos šalys pageidauja, kad būtų išsaugotas jų anonimiškumas.

103 <...>